

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง ในโรงเรียนบ้านปางมะเยา อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

Learning Resource Management of Highland Ethnic Groups at Ban Pang Mayao School in Chiang Dao

District, Chiang Mai Province

ศุภมาส เสนธรรม¹ ดร.จักรพรรพ์ วิชาอัครวิทย์²

Supamas Sentham¹ Dr.Chakparun Wichaakkharawit²

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของ งานวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) นี้เพื่อ 1) ศึกษาวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง ในเขตพื้นที่บริการของโรงเรียนบ้านปางมะเยา 2) สร้างแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงในโรงเรียน บ้านปางมะเยา 3) จัดทำคู่มือการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงในโรงเรียนบ้านปาง มะเยา อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

ผลการวิจัย พบว่า

1. วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงในเขตพื้นที่บริการของโรงเรียนบ้านปางมะเยา อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตแบบเรียบง่ายพึ่งพาอาศัยป่าทั้งการหาอาหารและพื้นที่ทำกิน มีความเป็นอยู่ที่เกื้อกูล กัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความเคารพนับถือกัน มีความรักใคร่ปรองดอง ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม ในด้านศาสนา ความเชื่อ พิธีกรรม มีการเปลี่ยนแปลงไปจากสมัยบรรพบุรุษที่มีการรับวัฒนธรรมสมัยใหม่เข้ามาวัฒนธรรมประเพณี ที่จัดขึ้นก็ลดน้อยลงกว่าสมัยบรรพบุรุษ รวมถึง การแต่งกายประจำชาติพันธุ์ก็จะสวมใส่ในช่วงที่มีพิธีกรรมสำคัญเท่านั้น
2. การสร้างแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงในโรงเรียนบ้านปางมะเยา อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า 1) ครู นักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องมีความต้องการที่จะสร้างแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ ในโรงเรียน 2) ครู นักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผนออกแบบแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ บนพื้นที่สูงที่ตรงกับความต้องการและเหมาะสมสำหรับผู้เข้าใช้บริการ 3) ครู นักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องลงความเห็น และแบ่งหน้าที่รับผิดชอบในการร่วมกันสร้างแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง 4) ครูได้ใช้แหล่งเรียนรู้ วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงเป็นแบบวิถีชีวิตจริงและแบบจัดแสดงวัตถุข้าวของเครื่องใช้เพื่อบูรณาการไปสู่การ จัดการเรียนการสอน เพื่อให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้วิถีชีวิตชาติพันธุ์ของตนเองและของผู้อื่น เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกัน และกัน เข้าใจในความแตกต่างของวัฒนธรรมและกระบวนการคิดข้ามวัฒนธรรม (Cross-cultural Understanding)
3. การจัดทำคู่มือการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงในโรงเรียนบ้าน ปางมะเยา อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วยข้อมูลทั่วไปของโรงเรียนบ้านปางมะเยาวัตถุประสงค์ของการ จัดทำคู่มือการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ โครงสร้างและหน้าที่รับผิดชอบของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ วิถีชีวิต

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ, แหล่งเรียนรู้, วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง

¹ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

¹Master of Education Program in Educational Administration Chiang Mai Rajabhat University

²อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

²Course teacher in Master of Education Program in Educational Administration Chiang Mai Rajabhat University

*ผู้ติดต่อ, อีเมล: Sup.amas@hotmail.com, chakparuncmru@gmail.com

รับเมื่อ 9 มีนาคม 2563 แก้ไข 10 เมษายน 2563 ตอปรับ 12 เมษายน 2563

ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่ วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ลีซอ วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์อาข่า วิถีชีวิตของกลุ่มคนพื้นเมือง และการบูรณาการแหล่งเรียนรู้สู่การจัดการเรียนการสอน พบว่า คู่มือการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงในโรงเรียนบ้านปางมะเยาอำเภอลำปาง จังหวัดเชียงใหม่ สามารถใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง ให้เป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ สร้างความเข้มแข็งแก่ชาติพันธุ์ของนักเรียนในโรงเรียนบ้านปางมะเยา อำเภอลำปาง จังหวัดเชียงใหม่ อย่างยั่งยืน

ABSTRACT

The objectives of this action research were to investigate the lifestyles of the highland ethnic groups in the service area of Ban Pang Mayo School, to construct the ethnic lifestyle learning resources at the school, and to construct the ethnic lifestyle learning resource administration handbook for the school.

The research results are summarized as follows.

1. The ethnic lifestyles in the study area were found to be simple, depending on forest for food and cultivation areas. They led a supportive and helpful lifestyle with respect and love for one another. Most ethnic people were involved in agriculture. However, their religions, beliefs and rituals had changed and been simplified due to contact with modern cultures. Their cultural and traditional practices were far fewer than before, and traditional dresses are worn in important rituals and festivals only.
2. The construction of the ethnic lifestyle learning resources in the school revealed that the teachers, students and involved individuals needed to construct the resources in the school. They were involved in planning and designing the resources in accordance with the needs and suitability of service users. They also agreed to share their responsibilities to collectively construct the resources. The teachers were able to use the actual lifestyles and exhibition to incorporate into their teaching and learning management in order for their students to learn about their and other's ethnic lifestyles. This would promote mutual learning and cross-cultural understanding.
3. The ethnic-lifestyle learning resource administration handbook consisted of general information of the school, objectives, structure and responsibilities of administration, and lifestyles of the Lahu, Lisu, Akha, and local people. For the integration of the resources into learning and teaching management, it was found that the handbook could be used as a guideline to drive the resources as a learning center as well as to sustainably empower the ethnic students at the school.

Keywords: Administration, Learning Resource, Lifestyles of Highland Ethnic Groups

ภูมิหลัง

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและชาติพันธุ์ แต่ละชาติพันธุ์มีวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีการดำเนินชีวิตของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางภาคเหนือของประเทศไทย มีลักษณะภูมิประเทศที่แตกต่างจากภาคอื่น ๆ กล่าวคือ มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ ก่อให้เกิดความหลากหลายทางชีวภาพ วิถีชีวิตของชาติพันธุ์ต่าง ๆ แต่ละชาติพันธุ์มีขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และวิถีภูมิปัญญาท้องถิ่นอันเป็นเอกลักษณ์ที่แตกต่างกันออกไป ชาวไทยภูเขาจะกระจัดกระจายอยู่ตามภูเขาในแถบภาคเหนือของประเทศไทย รวม 10 ชาติพันธุ์ ได้แก่ กระเหรี่ยง ม้ง เย้า

อีก้อ ลาหู่ ลีซอ ถิ่น ชมู ตองเหลื่อง และลัวะ (สุมิตร ปิติพัฒน์ อ่างในเมธิพัชญ์ จงวโรทัย, ปณฉัตร หมอชาติ, 2557, หน้า 5)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 (พ.ศ. 2560 – 2579) มาตราที่ 45 ได้บัญญัติแนวทางการจัดการศึกษาโดยรัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคน ได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพ และไม่เก็บค่าใช้จ่าย รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ และมาตรา 70 ได้บัญญัติไว้ว่า รัฐพึงส่งเสริมและให้ความคุ้มครองชาวไทยกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ให้มีสิทธิดำรงชีวิตในสังคมตามวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตดั้งเดิมตามความสมัครใจได้อย่างสงบสุข ไม่ถูกรบกวน ทั้งนี้ เเท่าที่ไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อย ศีลธรรมอันดีของประชาชน หรืออันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ หรือสุขภาพอนามัย

นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ฉบับแก้ไข (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไข (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดความมุ่งหมายของการศึกษา โดยเน้นการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม (มาตรา 6) ยึดหลักการศึกษาดลอดชีวิต (มาตรา 8) เน้นการจัดการศึกษาต้องยึดหลักผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด การจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (มาตรา 22) โดยสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีความรอบรู้ ซึ่งผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ (มาตรา 24) และรัฐจะต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สโมสร สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์กีฬาและนันทนาการแหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ (มาตรา 29) การสร้างสังคมความรู้และสังคมภูมิปัญญา คือแนวทางสำคัญของแผนการศึกษาแห่งชาติ แต่สังคมภูมิปัญญาและสังคมความรู้ที่แท้จริงควรมาจาก ฐานรากของสังคม และการพัฒนาอย่างบูรณาการต้องเอาพื้นที่เป็นตัวตั้ง เพราะชุมชนคือฐานรากของประชาชาติ ถ้าชุมชนทั้งหมดเข้มแข็งทุกด้าน ทั้งเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม สุขภาพ การศึกษา ประชาธิปไตย ประเทศไทยก็จะมั่นคง (ประเวศ วะสี, 2555, หน้า 2) ประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดแหล่งเรียนรู้และการศึกษานอกสถานที่เป็นการเรียนรู้จากการได้ปฏิสัมพันธ์กับแหล่งเรียนรู้นั้น ๆ จนเกิด การรับรู้ การคิด การกระทำและนำไปสู่การสรุป หรือการค้นพบตนเอง ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงที่เป็นรูปธรรมดังนั้น แหล่งเรียนรู้จึงมีประโยชน์ต่อการนำมาใช้ในการเรียนการสอน สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนเพิ่มขึ้นเพราะได้เรียนรู้จากสภาพที่เป็นจริง ได้ลงมือปฏิบัติอย่างหลากหลายได้รับประสบการณ์ตรง ผีกทักษะในการคิด วิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และการไปศึกษายังแหล่งเรียนรู้สามารถปลูกฝังเจตคติให้เป็นที่พึงประสงค์ ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนต่อสังคม รักผูกพันกับท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อม (ภพ เลหาโพบูลย์, 2542, หน้า 240 – 241)

โรงเรียนบ้านปางมะเยา อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ มีสภาพชุมชนรอบบริเวณโรงเรียนมีลักษณะเป็นชุมชนชนบท ผู้คนมีอัธยาศัย มีน้ำใจที่ดี นักเรียนส่วนใหญ่เป็นนักเรียนชนเผ่า มีหลากหลายชาติพันธุ์ให้บริการทางการศึกษา 12 หย่อมบ้าน แต่ละหย่อมบ้านมีความแตกต่างกันในด้านเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรมประเพณี รวมถึงภาษาในการ

สื่อสาร ประชากรในหมู่บ้านต่าง ๆ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำไร่ข้าว ข้าวโพด ถั่วเหลืองปลูกพืชอื่น ๆ และรับจ้างทั่วไป ฐานะของครอบครัวค่อนข้างยากจนประสบปัญหาความแห้งแล้ง ขาดแคลนน้ำและปัญหาความยากจน เนื่องจากไม่สามารถประกอบอาชีพเกษตรกรรมได้ดี พื้นที่ดินทำกินไม่สมบูรณ์ ประกอบกับพื้นฐานการศึกษาของคนในชุมชนค่อนข้างต่ำ ทำให้คุณภาพชีวิตของประชากรไม่ดี ในการศึกษาบริบทในพื้นที่ที่ศึกษา พบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่อ่านเขียนไม่คล่องหรือบางคนอ่านไม่ออก เนื่องจากในชีวิตประจำวันไม่ได้ใช้หนังสือเป็นเวลานาน จึงไม่มีความสามารถที่จะสอนการบ้านให้กับบุตรหลานได้ ผู้ปกครองส่วนใหญ่จึงปล่อยให้บุตรหลานอ่านเขียนเพียงลำพัง และเนื้อหาในหนังสือมีความแตกต่างและห่างไกลจากสภาพบริบทที่แท้จริง จึงทำให้นักเรียนส่วนมากไม่ค่อยสนใจเรียน ไม่ค่อยใช้เวลาในการอ่านหนังสือและทำการบ้านมากนัก ตลอดจนเนื้อหากิจกรรมการเรียนการสอนที่โรงเรียนยึดการเรียนการสอนที่มาจากกระทรวงศึกษาธิการเป็นหลัก ทำให้ไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมประเพณี และวิถีการดำเนินชีวิต วัฒนธรรมประเพณีส่งผลให้นักเรียนไม่สนใจเนื้อหาของสิ่งที่เรียน เกิดความเบื่อหน่าย ไม่สามารถเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนกับชีวิตประจำวันได้ ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตกต่ำ และออกกลางคันในที่สุด ปัจจุบันยังพบว่านักเรียนส่วนใหญ่ไม่เกิดความรู้สึกภูมิใจในความเป็นชาติพันธุ์ของตนเองวัฒนธรรมวิถีชีวิต ประเพณี ความเป็นเอกลักษณ์ ที่บรรพชนสั่งสมมาตั้งแต่อดีต กำลังจะเลือนหาย (โรงเรียนบ้านปางมะเยา, 2560, หน้า 2)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงในเขตพื้นที่บริการของโรงเรียนบ้านปางมะเยา เพื่อจะได้รู้ถึงความเข้มแข็งชุมชน ความเป็นอยู่ของคนในชุมชน เข้าใจสภาพบริบทของชุมชนอย่างแท้จริง อีกทั้งยังสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญา รวมทั้งเป็นการอนุรักษ์เอกลักษณ์ความเป็นชาติพันธุ์ของกลุ่มชาติพันธุ์แต่ละชาติพันธุ์ในเขตพื้นที่บริการของโรงเรียนบ้านปางมะเยา เพื่อนำมาสร้างเป็นแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงในโรงเรียนบ้านปางมะเยาเพราะการเดินทางไปเรียนรู้ตามสถานที่จริงไม่เอื้ออำนวย เนื่องจากแต่ละหมู่บ้านห่างไกลกัน การเดินทางค่อนข้างลำบาก จึงสนใจที่จะสร้างแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงในโรงเรียนบ้านปางมะเยา เพื่อใช้แหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตที่สร้างขึ้นบูรณาการไปสู่การจัดการเรียนการสอน ใช้บริบทของโรงเรียนเป็นฐานการจัดการศึกษาตามความต้องการของผู้เรียน สอดคล้องกับการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ผู้สอนควรปรับกระบวนการคิด เปลี่ยนวิธีการสอนเป็นการเรียนจากการค้นคว้าเองของผู้เรียนโดยผู้สอนมีหน้าที่ช่วยแนะนำ และช่วยออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าการเรียนรู้ของตนเอง ส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ ทักษะจำเป็น ในศตวรรษที่ 21 และเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ในเขตพื้นที่บริการของโรงเรียนบ้านปางมะเยา ทั้งของตนเองและของผู้อื่น เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน อีกทั้งการได้เรียนรู้วิถีชีวิตชาติพันธุ์ของตนเองจะเป็นการปลูกฝังให้ผู้เรียน ได้รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม สามารถอยู่ร่วมกับผู้คนในสังคมได้อย่างปกติสุข มีความรู้สึกรักและภาคภูมิใจในชาติพันธุ์ของตนเอง ตลอดจนพยายามเผยแพร่วัฒนธรรมที่ดั้งเดิมและวิถีชีวิตชาติพันธุ์ของตนเองให้สาธารณชนได้รับรู้ซึ่งกันและกันซึ่งสอดคล้องกับทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ในด้านความเข้าใจในความแตกต่างของวัฒนธรรมและกระบวนการคิดข้ามวัฒนธรรม (Cross-cultural Understanding) และจัดทำคู่มือการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงของโรงเรียนบ้านปางมะเยาโดยใช้กระบวนการวงจรคุณภาพ PDCA ของเดมมิง (Deming) ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผน (Plan-P) การวางแผนการจัดทำคู่มือการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ 2) การปฏิบัติ (Do-D) การจัดทำคู่มือการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ 3) การตรวจสอบ (Check-C) การตรวจสอบคู่มือการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ 4) การปรับปรุง (Act-A) การปรับปรุงคู่มือการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ซึ่งผลงานวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อครู นักเรียน เยาวชน ประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ที่สนใจเข้ามาศึกษาเรียนรู้แหล่งเรียน ก่อให้เกิดการสืบทอดวัฒนธรรม ประเพณีที่ดั้งเดิมของบรรพบุรุษของกลุ่มชาติพันธุ์ให้คงอยู่คู่ลูกหลานแบบยั่งยืนตลอดไป

คำถามการวิจัย

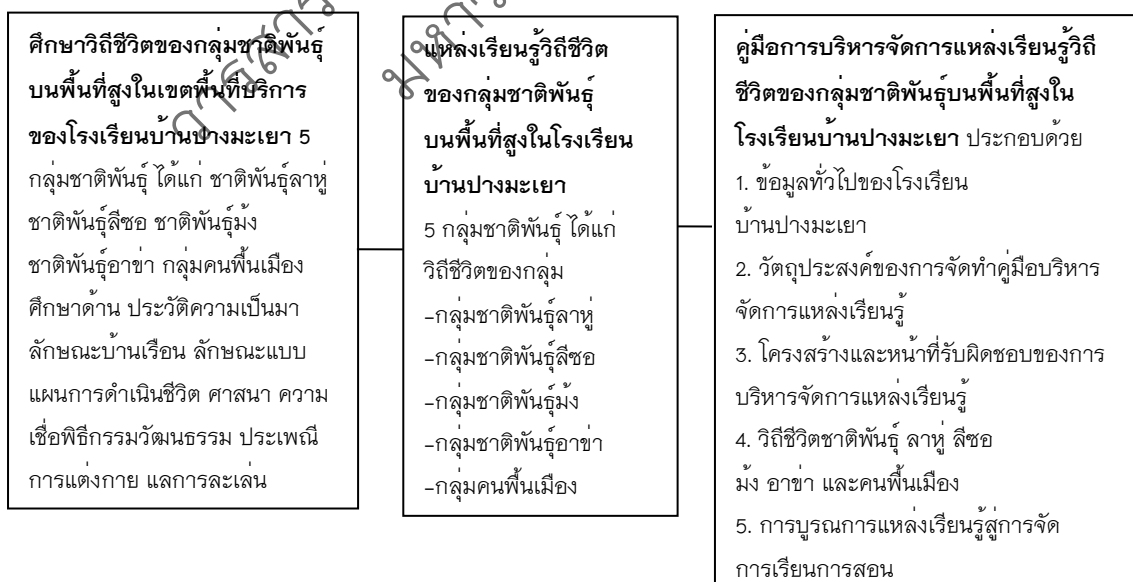
1. วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงในเขตพื้นที่บริการของโรงเรียนบ้านปางมะเยา อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ มีจุดแข็ง จุดอ่อนอะไรบ้าง หากต้องการพัฒนาให้ดีขึ้น ควรทำอย่างไร
2. การสร้างแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงในโรงเรียนบ้านปางมะเยา อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ มีลักษณะอย่างไร จะทำอย่างไรจึงจะทำให้เกิดผลดีเพื่อขึ้นบูรณาการไปสู่การจัดการเรียนการสอน โดยใช้บริบทของโรงเรียนเป็นฐานการจัดการศึกษาตามความต้องการของผู้เรียน
3. คู่มือการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงในโรงเรียนบ้านปางมะเยา อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ต้องมีลักษณะอย่างไรจึงสามารถใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง ให้เป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้และเป็นประโยชน์ต่อผู้มาใช้บริการ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงในเขตพื้นที่บริการของโรงเรียนบ้านปางมะเยา อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อสร้างแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงในโรงเรียนบ้านปางมะเยา อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อจัดทำคู่มือการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงในโรงเรียนบ้านปางมะเยา อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้กระบวนการ PDCA

กรอบแนวคิดการวิจัย

การจัดทำวิจัยเรื่องการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง ในโรงเรียนบ้านปางมะเยา อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ นั้นมีกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงปฏิบัติการ (Action Research) มีการออกแบบงานวิจัย เป็น 3 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย คือผู้นำชุมชนและปราชญ์ชาวบ้านในเขตพื้นที่บริการของโรงเรียนบ้านปางมะเยา จำนวน 10 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อให้ได้วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงในเขตพื้นที่บริการของโรงเรียนบ้านปางมะเยา 5 กลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ กลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่ กลุ่มชาติพันธุ์ลีซอ กลุ่มชาติพันธุ์ม้ง กลุ่มชาติพันธุ์อาข่า และกลุ่มคนพื้นเมืองศึกษาด้าน ประวัติความเป็นมา ลักษณะบ้านเรือน ลักษณะแบบแผนการดำเนินชีวิต ศาสนา ความเชื่อพิธีกรรมวัฒนธรรมประเพณี การแต่งกาย และการละเล่น

ระยะที่ 2 จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Work Shop) โดยเชิญกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูโรงเรียนบ้านปางมะเยา คณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนบ้านปางมะเยา ตัวแทนนักเรียนชาติพันธุ์ รวมจำนวน 68 คน เพื่อวิพากษ์ ลงความเห็นและแบ่งหน้าที่รับผิดชอบในการร่วมกันสร้างแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง ในโรงเรียนบ้านปางมะเยา อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้แบบบันทึกและแบบประเมินผลการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Work Shop)

ระยะที่ 3 จัดทำคู่มือการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงในโรงเรียนบ้านปางมะเยา อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้กระบวนการ PDCA ของเดมมิง (Deming) ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผน (Plan-P) การวางแผนการจัดการจัดทำคู่มือการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ 2) การปฏิบัติ (Do-D) การจัดทำคู่มือการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ 3) การตรวจสอบ (Check-C) การตรวจสอบคู่มือการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ 4) การปรับปรุง (Act-A) การปรับปรุงคู่มือการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ จากนั้นตรวจสอบคู่มือการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Groups) เชิญกลุ่มเป้าหมาย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูโรงเรียนบ้านปางมะเยา คณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนบ้านปางมะเยา รวมจำนวน 40 คน

สรุปผลการวิจัย

1. วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงในเขตพื้นที่บริการของโรงเรียน บ้านปางมะเยา อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ส่วนใหญ่ยังคงมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ไม่ชอบความวุ่นวาย สามารถปรับตัวเข้ากับผู้คนได้อย่างดี ความเป็นอยู่เกี่ยวเนื่องกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความรักใคร่ปรองดอง ซึ่งมีการสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ คลุกคลีกับธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ เพิ่งพบว่า อาศัยพื้นที่ป่าในการดำเนินชีวิต หาของป่าเพื่อใช้เป็นอาหารและใช้พื้นที่ป่าเป็นพื้นที่ทำการเกษตรและอยู่อาศัย ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม ปลูก ข้าวโพด ข้าวไร่ และเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ หมูดำและไก่ ต่อมาเริ่มมีการปลูกพืชเศรษฐกิจได้แก่ลำไย ถั่ว และมะม่วง เพื่อสร้างรายได้ขึ้นอีกทาง ส่วนเรื่องอาหารการกินก็จะเป็นแบบเรียบง่าย แต่ปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรงในทุกมิติโลกาภิวัตน์มีอิทธิพลรอบด้าน ทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยี ส่งผลกระทบต่อสรรพสิ่งในโลก กระแสสังคมเข้ามามีบทบาทอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จารีตประเพณีเดิม ทำให้เกิดความสงสัย เปื่อหน่ายวิถีเดิม ๆ จนถูกละทิ้งไป กลับยึดถือ แล้วเดินตามเส้นทางที่ตนเห็นชอบ ทำให้วิถีชีวิตชาติพันธุ์ ด้านศาสนา ความเชื่อ พิธีกรรม วัฒนธรรม ประเพณีเปลี่ยนแปลงไปจากสมัยบรรพบุรุษ วัฒนธรรม ประเพณีที่จัดขึ้นก็ลดน้อยลงกว่าสมัยบรรพบุรุษ รวมถึง การแต่งกายชุดประจำชาติพันธุ์ก็จะถูกสวมใส่แค่ในช่วงที่มีพิธีกรรมสำคัญ ๆ เท่านั้น และพบว่าพิธีกรรม วัฒนธรรม ประเพณีที่บรรพชนสั่งสมมาตั้งแต่อดีต กำลังจะเลือนหายซึ่งคนสมัยใหม่มักจะละเลย แม้จะมีการนำมาปฏิบัติอยู่บ้าง แต่ยังขาดความรู้ความเข้าใจขั้นตอนในเรื่องพิธีกรรมต่าง ๆ จึงทำให้มีการปฏิบัติอย่างไม่ถูกต้อง หากหน่วยงาน หรือส่วนราชการที่มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบ ไม่เผยแพร่ความรู้ที่ถูกต้อง อาจทำให้วัฒนธรรมและประเพณีที่ดีงามมีความเสื่อมถอยไปเรื่อย ๆ จนในที่สุดจะเลือนหายไปตาม

กาลเวลา วัฒนธรรมประเพณีที่ดั้งเดิมซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชาติพันธุ์นั้น ถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องรวบรวมให้เป็นหนึ่งเดียว เพราะพิธีกรรมเป็นเรื่องหลักที่ต้องเรียนรู้และเข้าใจโดยถ่องแท้ พิธีกรรมและประเพณี จัดเป็นจารีตประเพณี เป็นแนวทางปฏิบัติที่สืบทอดกันมา นับว่าเป็นสมบัติที่ทรงคุณค่าอย่างยิ่ง ควรเผยแพร่ความรู้แก่เยาวชนและองค์กรภาครัฐทุกส่วน ให้สามารถนำไปปฏิบัติเองได้ เป็นการรักษาเอกลักษณ์ของชาติพันธุ์ที่มีความหลากหลายให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

2. การสร้างแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงในโรงเรียนบ้านปางมะเยา อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุปได้ว่า 1) ครู นักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องมีความต้องการที่จะสร้างแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ในโรงเรียน 2) ครู นักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผนออกแบบแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงที่ตรงกับความต้องการและเหมาะสมสำหรับผู้เข้าใช้บริการ 3) ครู นักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องลงความเห็นและแบ่งหน้าที่รับผิดชอบในการร่วมกันสร้างแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง (4) ครูได้ใช้แหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงที่เป็นป้ายสารสนเทศและแบบจัดแสดงวัตถุข่าวของเครื่องใช้เพื่อบูรณาการไปสู่การจัดการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้วิถีชีวิตชาติพันธุ์ของตนเองและของผู้อื่น เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เข้าใจในความแตกต่างของวัฒนธรรมและกระบวนการคิดข้ามวัฒนธรรม (Cross-cultural Understanding)

3. การจัดทำคู่มือการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงในโรงเรียนบ้านปางมะเยา อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่โดยใช้กระบวนการวงจรคุณภาพ PDCA ของเดมมิง (Deming) ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผน (Plan-P) การวางแผนการจัดการจัดทำคู่มือการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ 2) การปฏิบัติ (Do-D) การจัดทำคู่มือการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ 3) การตรวจสอบ (Check-C) การตรวจสอบคู่มือการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ 4) การปรับปรุง (Act-A) การปรับปรุงคู่มือการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ โดยคู่มือการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงในโรงเรียนบ้านปางมะเยา ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของโรงเรียนบ้านปางมะเยา วัตถุประสงค์ของการจัดทำคู่มือการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ โครงสร้างและหน้าที่รับผิดชอบของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่ วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ลีซอ วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์อาข่า วิถีชีวิตของกลุ่มคนพื้นเมือง และการบูรณาการแหล่งเรียนรู้สู่การจัดการเรียนการสอน และได้ตรวจสอบคู่มือพบว่าคู่มือการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงในโรงเรียนบ้านปางมะเยา อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ สามารถใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง ให้เป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้สร้างความเข้มแข็งแก่ชาติพันธุ์ของนักเรียนในโรงเรียนบ้านปางมะเยา อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ อย่างยั่งยืน

ภาพประกอบ 2-3 ลักษณะทั่วไปของหมู่บ้านลาหู่ (มุเซอ) บ้านกัวไฮ ตำบลบึงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

กิจกรรมต่างๆภายในหมู่บ้านลิซู(ลีซอ)บ้านห้วยน้ำริน

ภาพประกอบ 4 ลักษณะทั่วไปของหมู่บ้านลิซู (ลีซอ) บ้านห้วยน้ำริน ตำบลปึงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยจัดแบ่งหัวข้ออภิปรายตามวัตถุประสงค์ดังนี้ส่วนที่ 1 อภิปรายผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงในเขตพื้นที่บริการของโรงเรียนบ้านปางมะเยา อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนที่ 2 อภิปรายผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงในโรงเรียนบ้านปางมะเยา อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ และ ส่วนที่3อภิปรายผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำคู่มือการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงในโรงเรียนบ้านปางมะเยา อำเภอเชียงดาวจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้กระบวนการ PDCA

1. วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงในเขตพื้นที่บริการของโรงเรียนบ้านปางมะเยา อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่จากผลการศึกษาพบว่า วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงในเขตพื้นที่บริการของโรงเรียนบ้านปางมะเยา อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ส่วนใหญ่ยังคงมีวิถีชีวิตแบบเรียบง่าย พึ่งพาอาศัยป่าทั้งการหาอาหารและพื้นที่ทำกิน มีความเป็นอยู่ที่เกี่ยวข้องกันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความเคารพนับถือกัน มีความรักใคร่ปรองดอง ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งสอดคล้องกับ ยุคและคณะ (2547, อ้างอิงมาจาก สุณี เขื่อนแก้ว, 2556, หน้า 299) ที่กล่าวว่า ชาวพื้นเมืองต่างๆ มีพื้นฐานการดำรงชีวิตมาจากการทำเกษตรกรรมแบบดั้งเดิม ต้องพึ่งพาธรรมชาติเป็นหลัก วัฒนธรรมหลายอย่างจึงผูกพันกับธรรมชาติมาเนิ่นนาน แต่ปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรงในทุกมิติทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยี อันเป็นผลมาจากการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างรวดเร็ว ทำให้วิถีชีวิตชาติพันธุ์ ด้านศาสนา ความเชื่อ พิธีกรรม วัฒนธรรม ประเพณีเปลี่ยนแปลงไปจากสมัยบรรพบุรุษ วัฒนธรรม ประเพณีที่จัดขึ้นก็ลดน้อยลงกว่าสมัยบรรพบุรุษ รวมถึง การแต่งกายประจำชาติพันธุ์ก็จะสวมใส่แค่วันในช่วงที่มีพิธีกรรมสำคัญๆเท่านั้นซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุพิศวง ธรรมพันธ (2538, หน้า 68) ซึ่งได้อธิบายไว้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม เป็นการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับความรู้ ความเชื่อ และลักษณะการแสดงออกของวิถีชีวิตทั่วไปในสังคม ผลของการค้นพบทางวิทยาศาสตร์ทำให้เกิดเทคโนโลยีใหม่ที่ทำให้เปลี่ยนแปลงวิถีใหม่มาให้ผู้คน เช่น ความก้าวหน้าของวิชาฟิสิกส์ ทำให้เกิดการผลิตระบบสื่อสารแบบโทรเลขและโทรศัพท์ขึ้นใช้ทั่วโลก ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมกว้างขวางทั่วโลก เป็นต้น

2. การสร้างแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงในโรงเรียนบ้านปางมะเยา อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่พบว่า ครู นักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องมีความต้องการที่จะสร้างแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนออกแบบแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงที่ตรงกับความต้องการและเหมาะสม

สำหรับผู้เข้าใช้บริการมีการประชุมเพื่อวิพากษ์ลงความเห็นและแบ่งหน้าที่รับผิดชอบในการร่วมกันสร้างแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง เมื่อสร้างแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ครู นักเรียน และผู้เข้าใช้บริการได้ใช้แหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงที่เป็นแบบวิถีชีวิตจริงและแบบจัดแสดงวัตถุข้าวของเครื่องใช้ที่จัดขึ้นในโรงเรียนบูรณาการไปสู่การจัดการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้วิถีชีวิตชาติพันธุ์ของตนเองและของผู้อื่น เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันเข้าใจในความแตกต่างของวัฒนธรรมและกระบวนการคิดข้ามวัฒนธรรม (Cross-cultural Understanding) ซึ่งสอดคล้องกับการจัดการศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบันเป็นไปตามกรอบที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ฉบับแก้ไข (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไข (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดแนวการจัดการศึกษาไว้โดยประยุกต์ให้เข้ากับบริบทของสถานศึกษานั้น ๆ การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและแนวคิดของ ปณิดา สระวาสี (2557, หน้า 25) ที่กล่าวถึงพิพธิภณซ์ชาติพันธุ์ว่าเกิดขึ้นท่ามกลางกระแสข้ามชาติเรื่องการปกป้องมรดกทางวัฒนธรรมวัฒนธรรมชาติพันธุ์มีความหมายใหม่ว่าเป็นสิ่งมีค่าต่อการเรียนรู้เป็นทั้งมรดกและทุน และสร้างอำนาจให้กลุ่มชาติพันธุ์ได้เข้ามามีส่วนร่วมนำเสนอภาพแทนตนเองสู่สมรภูมิวัฒนธรรม (2544, หน้า 180) ที่กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้เกิดขึ้นได้กับทุกคนในทุกสถานที่ทุกเวลา แหล่งเรียนรู้ของชุมชนมีอยู่มากมาย ทั้งที่เป็นองค์กรจัดตั้งสถาบันในชุมชน วิถีชีวิตการทำมาหากิน ประเพณี พิธีกรรม และสิ่งแวดล้อมธรรมชาติการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการที่ทุกคนช่วยสร้างเครือข่ายของการเชื่อมโยงประสบการณ์ เกิดสังคมนการเรียนรู้และสังคมคุณธรรมและการเรียนจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและธรรมชาติเป็นกระบวนการที่มีความสุขสร้างสรรค์ความคิดและประสบการณ์ชีวิตที่มีคุณค่า และจรัสพร นาคสัมฤทธิ์ (2560, หน้า 52) ที่ศึกษาการพัฒนาพิพธิภณซ์ชาติพันธุ์แบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะวิชาชีพแก่เยาวชนกลุ่มชาติพันธุ์ในโรงเรียนชุมชนการเรียนรู้ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก กล่าวไว้ว่า พัฒนาพิพธิภณซ์ชนนำมาเชื่อมโยงการเรียนรู้สัมมาชีพของชาติพันธุ์ในโรงเรียน ครูได้ใช้แหล่งเรียนรู้พิพธิภณซ์ชาติพันธุ์เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสัมมาชีพของเยาวชนชาติพันธุ์ที่เป็นแบบวิถีชีวิตจริงและแบบจัดแสดงวัตถุข้าวของเครื่องใช้เป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติและเรียนรู้ทักษะอาชีพจากภูมิปัญญาชาติพันธุ์และพื้นเมือง กระบวนการเรียนรู้เกิดจากครูและผู้เรียนเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กันอย่างมีปฏิสัมพันธ์ตามวิถีชีวิตเพื่อการพึ่งพาตนเองของชุมชนชาติพันธุ์

3. การจัดทำคู่มือการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงในโรงเรียนบ้านปางมะเขือ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่พบว่ามีคู่มือการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงในโรงเรียนบ้านปางมะเขือ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ สามารถใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง ให้เป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ สร้างความเข้มแข็งแก่ชาติพันธุ์ของนักเรียนในโรงเรียนบ้านปางมะเขือ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ อย่างยั่งยืนซึ่งสอดคล้องกับ ศิริประภา โคบายาชี (2555, หน้า 21) ศึกษาการจัดการองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการจักสานผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ของกลุ่มแม่บ้านหมู่บ้านตอมตอง ตำบลบ้านตอม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ซึ่งปัญหาที่พบ คือ เยาวชนรุ่นใหม่ไม่ให้ความสำคัญต่อการจักสานผักตบชวา จึงแก้ปัญหาโดยสร้างแหล่งเรียนรู้และจัดทำชุดความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ และใช้วิถีวิทยาการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งก่อให้เกิดผล คือ 1) การรวบรวมข้อมูลองค์ความรู้และจัดทำชุดความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการจักสานผักตบชวา เพื่อเผยแพร่ให้กับผู้ที่สนใจ 2) มีเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพิ่มขึ้น 3) กลุ่มแม่บ้านมีความรู้และสามารถประยุกต์รูปแบบผลิตภัณฑ์จนเป็นที่ต้องการของตลาด 4) จำนวนสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเพิ่มขึ้น 5) สมาชิกกลุ่มมีรายได้เสริมและมีความเข้มแข็ง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สถานศึกษาควรมีการศึกษา วิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าประสงค์ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงในโรงเรียนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

1.2 แหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงควรมีการพัฒนา รูปแบบการใช้สื่อจากแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่นี้เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับทุกสาระการเรียนรู้และทุกระดับชั้นเพื่อทำให้เกิดการสร้างความรู้ใหม่ ๆ ในตัวผู้เรียนกลุ่มชาติพันธุ์ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชาติพันธุ์ของตนเองและของคนอื่น เพื่อนำความรู้ไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพในโรงเรียนและชุมชนต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยทำวิจัย ครั้งต่อไป

ควรมีการพัฒนาการจัดทำคู่มือบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงในโรงเรียนบ้านปางมะเยา อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้ได้คู่มือที่มีคุณภาพและควรมีการส่งเสริมการติดตามและประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงในโรงเรียนบ้านปางมะเยา อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

เอกสารอ้างอิง

- จวีพร นาคสัมฤทธิ์. (2560). การพัฒนาพิพิธภัณฑ์ชาติพันธุ์แบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะวิชาชีพแก่เยาวชนกลุ่มชาติพันธุ์ในโรงเรียนชุมชนการเรียนรู้สมเด็จจ้อย อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 36(1), 52-63.
- ปณิตา สระวาสี. (2557). อานาภาพแทนกลุ่มชาติพันธุ์ในพิพิธภัณฑ์ชาติพันธุ์ สปป.ลาว. *วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง*, 10(1): 25-49
- ประเวศ วะสี. (2555). จุดเปลี่ยนมหาวิทยาลัยไทย-จุดเปลี่ยนประเทศไทย. ในโพสทูเดย์ ปีที่ 10 ฉบับที่ 3463 ประจำวันที่ 31 กรกฎาคม 2555 หน้า 2
- ภพ เลหาทโพบูลย์. (2542). *แนวการสอนวิทยาศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 3) กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิชย์: 240-241
- เมธิพัชญ์จวงโรทัยและปณิจิตร หมอชาติ. (2557). การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวิถีชีวิตของชาวมลาบรี ตำบลแม่ชะเมิง อำเภอเวียงสาจังหวัดน่าน. *สาขาวิชาศิลปะศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*.
- ยศ ลันตสมบัติ ทรงวิทย์ เชื้ออมสกุล สมเกียรติ จำลอง ทวีช จตุรพฤกษ์ อุไรวรรณ แสงศร วิเชียร อันประเสริฐ อรัญญา ศิริพล และ เสถียร ฉันทะ. (2547). *นิเวศวิทยาชาติพันธุ์ทรัพยากรชีวภาพและสิทธิชุมชน*. โครงการพัฒนาองค์ความรู้และศึกษานโยบายกาดจัดการทรัพยากรชีวภาพใน ประเทศไทย (โครงการ BRT). กรุงเทพฯ.
- ศิริประภา โคบายาซี. (2555). การจัดการองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการจักสานผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาของกลุ่มแม่บ้านหมู่บ้านตอมตอง ตำบลบ้านตอม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา. *วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่*, 4(4), 21-35.
- สุณี เชื้อนแก้ว ประสิทธิ์ วังภคพัฒน์วงศ์ และ อรุโณทัย จำปีทอง. (2556). ความสัมพันธ์ของวิถีชีวิตชาวไทยใหญ่กับความหลากหลายทางชีวภาพสู่ภูมิปัญญาท้องถิ่น. *วารสารวิทยาศาสตร์ มข*, 41(22), 298-308.
- สุนน อมรวิวัฒน์. (2544). *กระบวนการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและธรรมชาติ*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิชย์.